

Տ. ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԶԱՔԱՐՅԱՆԻ ՔԱՐՈԶՐ՝ ԽՈՍՎԱԾ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ ՄԱՏՈՒՅՎԱԾ ՈՒԽՏԻ ՊԱՏԱՐԱԳԻՆ

(13 հուլիսի 2003 թ.)

«Յանուն Տօր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, ամեն»:

Քոյրեր եւ եղբայրներ,

Նախ եւ առաջ շնորհակալութիւն կը յայտնեմ Աստուծոյ, որ ինծի այս օրը եւ այս ժամը պարգեւեց, անգամ մը եւս արժանացնելով զիս սրբութեան եւ փառաբանութեան այս յարկին վրայ հոգիներու բժշկութեան ու փրկութեան համար Պատարագ մատուցանելու:

Շնորհակալութիւն կը յայտնեմ նաեւ Ամենայն Հայոց Հայրապետին՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Կաթողիկոսին, Որոյ հրաւերով կը գտնուիմ այսօր այստեղ, ուխտի Պատարագ մատուցանելու Ս. Էջմիածնի Մայր Տաճարի շինութեան 1700-ամեակի առիթով, եւ Որոյ շնորհիւ բախտը ունիմ աղօթքի հրաշալի այս պահը ապրելու ձեզի հետ:

Ուրախ եմ նաեւ, որ այսօր այս Ս. Պատարագին ներկայ են Ֆրանսայէն ուխտաւորներ, որոնք եկած են ամրապնդելու իրենց քրիստոնէական հաւաքը, վերանորոգելու իրենց ուխտը եւ Ս. Էջմիածնէն ստանալու իրենց օրհնութիւնը:

Թող Աստուած բարին կատարէ բոլորին խնդրանքները: Թող հաճելի դառնայ Իր մօտ ձեր բոլորի ուխտերը:

Սիրելի հաւաքացեալներ,

Քանի որ այս փարի կը նշուի Մայր Տաճարի շինութեան 1700-ամեակը, բնականօրէն միաբն ու մարմնամենքս կը յղուին անոր հիմնադրութեան պատմմին: Այդ պատմմի իմացումով, հոգիս փառք կու տայ Աստուծոյ, որովհետեւ մեր Տիրոջ՝ Յիսուս Քրիստոսի Համբարձումէն քանի մը դարեր ետք, Աստուած անգամ մը եւս Իր Միածին Որդին կը դրկէ աշխարհ, այս անգամ իբրեւ վայր ընտրելով Հայաստանը:

Հոգ չէ, թէ Միածնի էջըը տեսանելի կը դառնայ միայն մէկ հոգիի՝ Գրիգոր Լուսաւորչի: Հոգ չէ, թէ Ան չիջներ մարմնացման եւ մարդացման աստուածային միեւնոյն ծրագրով կամ միեւնոյն կերպարանքով, բայց Ան կ'իջնէ՝ փրկութեան եւ փրկչական միեւնոյն նպատակով եւ խորհուրդով: Ինչ որ կը պատահի ոսկեայ մուրճի հարուածներու տակ, այս իսկ վայրին վրայ, ուր կը գտնուինք, ճարտարապետական յարակազմի մը գծագրութիւնը չէ միայն, այլ մաքրագործումն է հողի ընդերքին չարի ոյժերէն, *հողին սրբացումը*, պիտի ուզէի ըսել: Մուրճի հարուածներու տակ կը բեւեռուի չարը, Սատանան, եւ կ'արտաքսուին սանդարամեպական անդունդները: Որմէ ետք, այս վայրը կը դառնայ սրբավայր, այսինքն՝ բնականօրէն երկնքի զօրաց եւ հրեշտակաց, եւ մարդոց քաւարան:

Միածնի էջըը այս վայրին վրայ նշան մըն է, որով Աստուած կ'ուզէ ցոյց տալ հայ ժողովուրդը փրկելու Իր կամքը, նպատակը եւ փափաքը: Եւ կաթողիկէն կը բարձրանայ այստեղ իբրեւ աշտարակ փրկութեան փարոսի, որուն ով որ նայի, չընկղմիր մեղքի ծովուն մէջ:

Այսպիսով, Հայաստանի այս հողապարածքը կը դառնայ կտոր մը երկնային տարածք եւ հայոյ քրիստոնէական հաւաքի հաւաքական կեդրոնը եւ աղբիւրը: Էջմիածինը իր հիմ-

նադրության առաջին իսկ օրեն կ'ըլլայ մեկնակերը Հայաստան աշխարհի անփարանումին: Աստուծոյ խօսքը, լոյսը կը սկսի սփռուիլ այսօրեղէն ամբողջ Հայաստան աշխարհի մէջ: Մեծ է Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի կաթարած դերը 1700 տարուայ հայոց պատմութեան ընթացքին: Քարոզի մը թոյլաբարած պահը բաւարար չէ ներկայացնելու համար մանրամասնութիւնները Էջմիածնի կաթարած դերին ողջ հայ ժողովուրդի գոյութեան պայքարին մէջ: Բայց այսքանը ըսեմ, թէ Էջմիածինը եղաւ հայ ժողովուրդին գոյութեան եւ փրկութեան վայրը: Արշակունիներու թագաւորական պետութիւնը, առաջին իսկ վայրկեանէն հասկցաւ, թէ հայ հասարակութեան դաստիարակչական աշխարհները պէտք է վստահի Հայ Եկեղեցիին, եւ Մայր աթոռ Ս. Էջմիածինը տարաւ կազմակերպչական մեծ աշխարհներ: Եկեղեցին հայկական ընկերութիւնը հիմնեց քրիստոնէական բարոյականի վսեմ սկզբունքին վրայ: Ժողովուրդը դարձաւ աստուածապաշտ եւ աստուածասէր, եւ որովհետեւ դարձաւ այդպիսին, դարձաւ նաեւ ազգասէր եւ հայրենասէր:

Այս առթիւ կ'ուզեմ օգտագործել ընդհանուր տարագ մը, որ շատ յաճախ քարոզիչներ օգտագործած են, որը հետեւեալն է. *Էջմիածինը ունենալով հարուստ անցեալ, անցեալ մը չէ միայն, ան՝ Է նաեւ ներկան եւ երաշխիքը վաղուան գոյութեան*: Ասոնք, սիրելիներ, աժան կերպով արտասանուած բառեր չեն, ասոնք մէկ կողմէ կը վկայեն անցեալի ճշմարտութիւնը, միւս կողմէ ցոյց կուտան, որ Էջմիածինը այսօր դեռեւս պիտի շարունակէ իր առաքելութիւնը, որովհետեւ աստուծային փրկչական ծրագիրը դեռ չէ աւարտած, կը շարունակուի եկեղեցիով: Ներեալբար Էջմիածինը այսօր եւ դեռ վաղը ընելիք ունի միեւնոյն կարեւորութեամբ:

Անցնող դարուն Ս. Էջմիածինը անցաւ վերիվայրումներէ, դժուարութիւններէ, փառք Աստուծոյ, ներկայիս ատոնք կը պարկանին անցեալի փխուր Էջերուն: 21-րդ դարու սկիզբը Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի առաջ կը բացուին լուսեղէն նոր ճանապարհներ:

Առաքելական գործունէութեան լծուելու պահը հնչած է:

Կ'ընդարձակուի Էջմիածնի հողապարածքը, կը բազմանան գործադաշտերը, քարոզչական դաստիարակչական կազմակերպութիւններ ծնունդ կ'առնեն վերաքրիստոնէացնելու համար Հայաստանը, Երեսանի Պետական Համալսարանի մէջ Աստուածաբանութեան ֆաքիւլթէթ կը հիմնուի, ուրկէ ամէն տարի որակաւոր աշակերտներ դուրս կու գան ուսուցիչ դառնալու այս ժողովուրդին, եւ անոր ընկերային կեանքին օգնելու, ընկերային կեանք՝ հիմնուած, նշուշտ, դարձեալ քրիստոնէական ուսմունքի վսեմ բարոյականին վրայ:

Այս բոլորին զուգահեռ ժողովուրդէն կը սպասուի, որ որոշ չափով շրկէ իր նայուածքը հանդէպ Էջմիածնին: Մենք պէտք չէ այցելենք Ս. Էջմիածնի Տաճարը որպէս թուրիսթներ, որպէս զբօսաշրջիկներ, այլ պէտք է գանք ճշմարիտ ուխտով, ճշմարիտ ուխտ դրած մեր սրտերու մէջ: Պէտք է գանք աղօթելու համար եւ ոչ թէ դիմադրելու անցեալի մշակութային փառք մը: Դժբախտաբար քրիստոնէութիւնը, քրիստոնէական ցամաքամասերու վրայ, վրանգին տակ կը գտնուի քարացած մշակոյթ դառնալու: Մեր հաւատքը կենդանի հաւատք է, կենդանի վեմի վրայ հիմնուած, ան կապ ունի կենդանի Աստուծոյ հետ, ան չվերածուի թող քարացած հաւատքի, քարացած մշակոյթի մէջ: Աստուած չընէ, որ քրիստոնէութիւնը քարացած մշակոյթի վերածուի, կոապաշտութեան նոր ձեւի մը ծնունդ տալով:

Միտելի հաւաքացեալներ, մարդկութեան մեծ մասը այսօր սկսած է ընդունիլ, թէ Աստուած գաղափար մըն է մարդկային մտքէն բխած, այլ խօսքով՝ մարդկային մտածողութեան արդիւնք: Կարելի չէ թէ՛ քրիստոնէայ ըլլալ եւ թէ՛ հետեւորդ նման մտածողութեան մը կամ

